

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: .
~~Sockna~~ Lund Stad Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år 1877 i Lund

Koleran 1854.	s. 1.
Donatis komet.	s. 2.
Mårten.	s. 3.
Ljusinbränning.	s. 4.
Marknader i Lund.	s. 5.
Pingst.	s. 7.
Midsommar.	s. 8.
1:a maj.	s. 9.
Toddydagen.	s. 10.
Jordbruk i Lund.	s. 11.
Påskan.	s. 12.
Fastlagen.	s. 13.
Vårfrudagen.	s. 14.
Lucia.	s. 15.
Julen.	s. 16-20.
Dopp i grytan.	s. 21.
Trettondagen.	s. 22.
Tjugondagen.	s. 23.

Landskap: Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
~~Socken:~~ L u n d Berättat av: Konservator Hans Erlandsson
Uppteckningsår: 1941. Född år 1877 i Lund

Torg i Lund. (Marknader)	s. 24-25.
Lantbruk i Lund.	s. 26.
Hantverk i Lund.	s. 27.
Marknader i Lund.	s. 28-29.
Kristi Himmelsfärdsdag.	s. 30.
Nyåret.	s. 31.
Knutsklockan.	s. 32.
Källor och källdrickning.	s. 33.
Den sista Lurblåsningen; Nyåret 1905.	s. 34-35.
Nordiska festen 1905.	s. 36.
Första Maj 1905.	s. 37.
Toddydagen 1905.	s. 38.
Karnevalen.	s. 39.
Lund under sommaren.	s. 40.
Diskussionsaftnarna.	s. 42.
Lund om hösten; Festen den 4 oktober.	s. 43.
Den 30 november.	s. 44.
Populärvetenskapliga föreläsningar.	s. 45.
Julkantat.	s. 46.

ACC. N:R No. 7436: 1-54.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

~~XXXXXX~~ L u n d Berättat av Konservator Hans Erlandsson
~~Socken:~~

Uppteckningsår: 1941. Född år 1877 i Lund

Lucasgillet.

s. 47.

Socialismen i Lund.

s. 48.

Lucia.

s. 49.

Bokauktioner i Lund.

s. 50-52.

S:t Hans källa.

s. 53-54.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~XXXX~~ ~~Socken:~~ L u n d s S t a d . Berättat av Konservator Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Koleran 1854 .

Staden var avspärrad, men min far blev skickad in av höstafolket för att köpa brännvin. Ett herrskap blev hejdat och fick stanna en hel dag för att bli räkade. Min far visste emellertid, att man kunde komma in vid tullarna, och han smög sig in vid Gyllenkrok, där det inte fanns någon bevakning. Han var i Källby. Professor Ek var huvudbefälhavare för bevakningen.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Staden~~: L u n d s S t a d . Berättat av Konservator Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Donatis komet.

Med anledning av den stora kometen och rädslan för världens undergång kom smålänningar till Lund och knäföllo vid Tegnersstatyn för att bedja. De kallade Tegnersstatyn för "den gule mannen"./Ur Konservator Erlandssons papper, berättat av Carl Erlandsson.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
XXXX Socken: L u n d s S t a d . Berättat av Konservator Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

✓ Mårten.

År 1855 firades Mårtensafton av familjen Olsson. En gammal fru Steneberg har dessutom talat om att Mårten firades. Det var en hägtidskväll./Ur Erlandssons papper/.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
XXXX Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: Konservator Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljusinbränning.

Grönberg, gesäll och sedan korgmakarmästare här i staden, berättade den 13 maj 1928:

-Vid Michelitid brukade hantverkarmästarna bjuda sina gesäller på "ljusinbrännings"-toddy, den dag man började arbeta vid ljusstänt. /Ur Erlandssons papper/.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Öcken~~: L u n d s S t a d . Berättat av: Konservator Erlandsson
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Marknader i Lund.

Göingar låg och sov under enruskor på torget. När man gjort affärer, talade man om att göra "LID-köp". Jag hade en gång köpt två stegar för 40 kronor. De höll utanför på gatan med sin vagn. Jag gick upp efter en brännvinsflaska. Kanske har LID med utlikning att göra, jag vet inte.

ACC. NR.

7436:6.

Landskap: S k å n e .

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: T o r n a

Adress:

~~XXXX~~ L u n d s S t a d~~Söcken:~~

Berättat av: KONSERVATOR H.ERLANDSSON

Uppteckningsår: 1941

Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Konservator Hans Erlandsson är född i Tomegapsgatan 9 och har själv fört anteckningar från "gamla Lund".

Adress: Tomegapsgatan 9, Tel. 538

Skriv endast på denna sida!

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: _____
~~XXXX~~ Söcken: L u n d s S t a d Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

✓ Pingst.

-Majade man vid pingst?

-Nej.

-Förekom särskilda utflykter vid pingst?

-Det kan jag inte säga något om. Men vi få komma ihåg, att det förr
var ett helt företag att göra en aldrig så kort resa.
Och bada kunde man ju inte, ty det var inte rådligt att gå i
vattnet förrän "sjön hade rågit". Men så fort den hade det, hyrde
man en charabang och gav sig iväg med hela familjen.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: _____
XXXXXX L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Söcken: _____
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

✓ Midsommar.

- Hade man några andra uttryck än midsommar?
- Nej, vi sa endast midsommar.
- Förekom majstänger allmänt i Lund?
- Nej. En gård med stort utrymme lämpade sig ju väl för midsommar-
dans men knappast de små.
- Var hade de majstänger i Lund?
- På en tre fyra platser, men jag skulle inte tro att de hade på
flera håll.
- Hade man någonting i toppen?
- Ingenting.
- Förekom ruskor med gränt inomhus?
- Nej.
- Utanför husen?
- Nej.
- Fanns offentlig majstång?
- Nej.
- Sade man alltid majstång?
- Ja.
- Förekom det inte att unga flickor klädde ut sig till midsommar-
brudar?
- Nej.

ACC. N:R.

M. 7436:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~XXXX~~ Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

1:a maj.

-Förekom uttrycket bära maj i by?

-Nej

-Majeldar?

-Nej, nej. Där vakades allt över staden, så att man inte vågade hitta på sådant.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: _____
~~Socken~~: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Toddydagen.

Toddydagen inrättades någon gång på 80-90-talet.

-Ha traditionerna varit desamma alltsedan början?

-Ja, lustigt nog ha de det. Det har varit samma program, som upprepat s år från år. Tidigt på morgonen började "toddygubbarna" försälja sin tidning. Kl. 1 e.m. "raskade räven över Lundagård", kl. 3 utkastades medicinarnas överflödiga guld från Akademiska Föreningens balkong, och kl. 5 var det toppspel på Lundagård.

ACC. N.R. M. 7436: //

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress: _____
 Socken: x L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordbruk i Lund.

-Borgarna hade förr nummerjord. Vårt juridiska nummer är t.ex. 29 A^I, och vi hade två svin som slaktades 1883 eller 1884. Svinen hade sin bostad "över korran". C.O. Borg hade sex kor. Porten öppnades om morgonen och korna släpptes ut på gatan. "Hören" tog hand om dem. Djuren drevs sedan längs Hjortgatan, som kallades "Kosträdet". Om åkerbruk och boskapsskötsel känner jag inte till så mycket, men det är möjligt, att Lars Hanssons åkeri skulle kunna lämna upplysningar.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

✓ Påskén.

- Kände man till uttrycket dymmeln?
-Ja, jag gjorde det i varje fall.
-At man särskild skärtorsdagskål?
-Ja, vi gjorde det.
-Påskgröt?
-Nej. Men däremot ägg. När vi voro små, samlade vi på ägg, som voro färgade med papper. Äggen voro i olika kulörer, men några bilder förekom det inte på dem. Pågar och täser träffades och hade ägg med sig. Så la' man en takpanna på något lämpligt föremål, och det gällde att kunna ramma äggen. Äggen skulle vara riktigt hårdkokta, så voro de också så starka, att de höll i dusterna som utkämpades med dem.
-At man märe i benen vid påsk?
-Nej.
-Förekom påskeldar?
-Nej, inte i Lund.
-Talade man om påskharar?
-Nej. Det är väl ett tyskt påhitt.
-Påskgillen arrangerades väl?
-Nej, inte som jag vet om.
-Förekom det inteheller att man klädde ut sig vid påsk till någonting?
-Nej. Men man hängde utklippta Blåkullabilder på folk, där man kom åt. Var och en klippte ut dem. "I dag är det Blåkulla", skrek ungdomen. Kunde offren gå med dessa bilder på sig en hel förmiddag, var det riktigt trevligt, tyckte man.
-Hur ställde sig de gamla till dessa upptåg?
-De som blevo utsatta för skämtet blevo arga i hög grad. Vi vågade oss mestadels bara på pigor och jungfrur.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Socken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

v Fastlagen.

- Förekom fastlagsris?
- Nej, det är en uppdriven industri under de senare åren. Man skulle däremot alltid ha bullar och varm mjölk, när det var fasta.
- Vad för sorts bullar var det?
- Vanliga bullar. Och så slog man ju katten ur tunnan.
- Var?
- År 1895 fick vi inrättat en idrottsplats (=nuvarande Idrottsplatsen), och där ute hade de en gång hängt upp en tunna på ett rep tvärs över cykelbanan. Velocipedåkning var nämligen mycket omtyckt redan på den tiden. I tunnan var en uppstoppad tygkatt, och det gällde att slå denna ur tunnan. Man lancerade därmed en ny form att slå katten ur tunnan. De tävlnade skulle nämligen sitta på cyklarna och utföra konststycket. Gissa vem som blev kattkung. Jo, apotekare Montelin. Jag såg själv kattutslagningen.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Soeken~~ L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Vårfrudagen.

- Hade man något uttryck om tranan?
- "Tredje torsda'n i Tor träder tranan på Skånes jor", sa man.
- Ät man våfflor?
- Nej. Min faster hade visserligen ett våffeljärn, men hon var från landet.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: .
Söcken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Lucia.

-Det var framför allt nationerna inom studentkåren som firade Lucia inomhus, men också utomhus. Vart tredje år hade man ett stort Luciatåg med en kvinnlig Lucia, och man gick och hämtade bl.a. biskopen och professor Wulff tidigt på morgonen.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Julen.

- Förekom julskyltning förr i tiden?
- Nej, det är en sed som blivit allmän först under sista tiden.
- Gåvo affärsmännen aldrig kunderna något vid julen?
- Man fick julpresenter men ej procent. Vi handlade hos Wickmans på Paradisgatan. Min far fick en flaska vin när de gjorde upp räkningen, det minns jag.
- Förekom julrengöring?
- Ja då. Man gjorde grundligt "jularent".
- Hade man julbockar av halm?
- Nej, det är nog ensad som finns uppåt landet.
- Hur försiggick julklappsutdelningen?
- Julklappsutdelningen försiggick på det sättet att vi visste att vi skulle få klappar och att det skulle komma "någon".
- Förekom julbad?
- Ja, julbad förekom. Fattighuset i Själbodgatan hade två rum, ett billigare och ett finare, där man kunde bada i träkar. Man kunde också bada på lasarettet, en liten låg byggnad som ännu ligger kvar norr om ögonavdelningen. Badhuset byggdes först 1875. Under medeltiden fanns fyra badanstalter, men badandet gick sedan mycket tillbaka. Ingen badade i Öresunds saltvatten.
- Akte man från badet och fick man någ~~o~~ traktering?
- Man gick till fots utan traktering.
- Var såldes julgranarna?
- Inte så mycket på torget utan på obebyggda tomter, t.ex. på Frostens tomt nu Systembolaget vid Mårtenstorget. Där var karusell, kaspersteater och en gång t.o.m. en - "lappkaravan". Även Winellska tomten nu Skandiabiografen var en plats där julgransförsäljning ägde rum. Där var också karusell. Även nuvarande köttbesiktningsbyrån hade karusell. Dessa karuseller spelade stor roll vid höstmarknaderna, då drängarna voro fria.

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Socken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Julen forts. 2.

- Julgranshandeln spelade dock inte så stor roll förr i tiden.
fattigt folk hade inte julgran. De såldes som sagt på särskilda
tomter.
- Var det bönderna som sålde granarna?
-Nej, inga bönder sålde gmar. Granen har först på senare tid bli-
vit odlad i Skåne, och granarna kom nog rätt långt uppifrån.
-Sålde inte infödda lundabor granar?
-Nej, men nu säljer infödda lundabor granar. Först på 1900-talet
blev granen allmän. Bruket lär ha kommit från Tyskland.
-Hur kläddes granarna?
-De voro inte så överlastade som nu.
-Julljusen, var fick man dem ifrån?
-Julljusen köptes. De voro av tyskt fabrikat, små och luktade mycket
gott. Det fanns något i massan. De kom visst från Thüringen, vill jag
minnas. Här i Lund var ingen julljustillverkning. Man köpte dem i
de fina affärerna. Ljusen hämtades utifrån.
-Hade man särskilda halmkronor vid julen?
-Lantborna hade nog halmkronor men inte stadsborna.
-Gjorde man julfint på annat sätt?
-I varje rum fanns ju förr i tiden en spottlåda vid kakelugnen,
av trä, gjutjärn, och i den placerade man förutom sand även ene
vid julen.
-Fick fåglarna särskild julkärve?
-Julkärve sattes ofta upp.
-Varifrån fick man dessa kärvar?
-Bönderna sålde dem. Man hade ju även lantbruk i staden. /Se detta/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: Lunds Stad. Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Julen forts. 3.

-Vid julen hade vi också någon uppstoppad figur av halm inomhus, men jag minns inte i vilket sammanhang.

-Förekom julkrubba?

-Ja, det förekom i vårt hem. Jag minns att en tysk professorska, som besökte oss, tog oss för hedningar emedan vi hade en sådan julkrubba.

-Stöptes ljusen hemma?

-Det fanns en ljusstöpare i Lund, det är säkert. Den siste var för övrigt Månsson. Han hade sin verksamhet i Algatan. Th. Hjelmquist hade huset en tid. Där tillverkade han ljus, men om han gjorde särskilda ljus till julen vet jag inte.

-Hade man särskilda ljusarrangemang i kyrkorna?

-Trappformiga ställningar förekom i kyrkorna. Vid Luthersfesten 1883 var här illuminering i sta'n och då dattes ljus i fönstren. Eljest förekom inga särskilda ljusarrangemang. Ljusen sattes i julgranen. Grenljusen äro nyare påfund. Men jag minns att vi brukade stå och speja noga efter julstjärnan i fönstren, men vi såg aldrig någon.

-Hur försiggick julklappsutdelningen?

-Dörren öppnades och klapparna kastades in i mitt hem. Min mor var danska, och julfirandet är som bekant inte så utpräglat i Danmark som hos oss. Hos oss var den äldste målargesällen närvarande och fick julklappar men han gick sedan hem till sitt. Gesällerna fick eljest vars en cigarr.

forts.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: T o r n a

Adress:

~~XXXXXX~~ Socken: L u n d s S t a d .

Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON

Uppteckningsår: 1941

Född år i Lund

Julen forts. 4.

-Gjorde man något för de fattiga vid julen?

-Fattigvården förr var mycket sträng. "Ho där icke vill arbeta skall icke heller äta", stod det på en sten över fattighuset. Stenen finns nu på Kulturen. Så kom "Elberfeltssystemet". En del intresserade sig för de fattiga, och tog sig an dem, och vi fick "Lunds frivilliga fattigvårdsförening". Eljest var det inte officiellt föreskrivet att fattigt folk skulle vårdas. 1892 byggdes gamla fattighuset. Då var här stor arbetslöshet, och en vinter satte man igång med soppkokning, där de fattiga kunde gå och hämta mat. Denna soppkokning fick stor utbredning, och många skänkte kött. Soppkokningen varade en tid framåt, det var för resten i huset upp till vårt. Det låg fattighusgubbarna att sopa stadens torg, men nu går det som bekant med maskin.

-Förekom särskilda julhögar?

-Julhögar förekom om man menar med julhögar att var och en skulle ta hand om sitt. Eljest inte.

-Bryggdes särskilt julöl?

-Inte i hemmen. Vi hade bryggeriet, och det är rätt gammalt. Det fanns även en del "drickabryggare", som emellertid upphörde på 90-talet. Vid Östra Mårtensgatan finns dock ett kvar - Novilla. Detta är en fortsättning på de gamla "drickabryggerierna". Namnet Novilla har de övertagit efter ett förlustelsetablissemang, som fanns här i staden.

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 xSockenx L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Julen forts. 5.

- Blåstes julen in i Lund?
- Nej, det var först på 1920-talet.
- Förekom bön i kyrkan julafton?
- Det var inte vanligt med julbön i äldsta tid. Det var biskop Billing som började med det. Det var sålunda inget gammalt bruk. Folk hade bråttom på julafton.
- Skrev man vers på julklappspaketet?
- Verser förekom, men det har blivit mera vanligt i senare tid.
- Skulle man ha nedrullat på julafton?
- Rullgardinen spelade ingen roll.
- Hur firades juldagen?
- Juldagen firades i stillhet. Man skulle nästan inte alls gå ut. Min mor gick inte alls i kyrkan, men min far gick.
- Förekom bjudningar under julen?
- I hantverkarekretsar kom man gärna samman någon dag under julen. Men det var ingen bestämd dag.
- Förekom Staffanssjungning?
- På Kulturen har det förekommit. Karlin introducerade den seden.
- Smyckade man gravarna vid julen?
- Ja, det gjorde man, men det har nog blivit mera vanligt på senare tid. Gravarna voro inte förmål för sådan tillsyn som i våra dagar. Att lägga granris på gravarna har blivit vanligt först under senare år, då man börjat tillhandahålla ris. Detsamma gäller påsk-liljorna vid påsk.
- Förekom julaspögen?
- Julaspöge var inte så känt i Tomtegatanydär vi bodde.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

✓ Dopp i grytan.

-Dopp i grytan var inte alls någon allmän julsed här nere i Lund, men jag har varit med om det på 1920-talet hos stadsombudsman Nils af Ekenstam, som var gift med en Weibull. Hela familjen var församlad i köket dan före dan. Vi fick grova brödsivor, kokta i spadet. Skivorna låg i grytan, men för snygghetens skull lade man dem på tallrik när man åt dem. Det är enda gången jag varit med om dopp i grytan, och det var en stor ära för mig på sätt och vis, eftersom man säkert betraktade mig som en utböling. Det var nämligen frun i huset, Louise Mathilda Weibull f. 1865 som höll på denna uppländska tradition.

ACC. N.R.

M. 7436:22

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Staden~~: L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trettondagen?

- Förekom trettonkaka?
- Nej.
- Gick stjärngossar omkring?
- Jag har aldrig sett några utom på Kulturen.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

✓ Tjugondagen.

-Det stora evenemanget i Lund tjugondagen var S:t Knutsgillet's bal. De var långt ifrån alla som kunde komma med på det, ty de skulle balloterat in. Den 4 januari är "Ola Toddy", varvid det första sammanträdet hålles i Knutsgillet. Man tog då varandra i hand och säder "detsamma". Efter gillesstämman gick man till Grand Hotell, när det blev byggt. Ola Lundberg skänkte nämligen en summa pengar till förplägnad. Den seden existerar än i dag. Endast gillesbröderna äga tillträde till stämman den 4 januari. Systrarna få vackert vänta till den 13 januari. Balen hade de på Stadshuset, nuvarande rådhuset. Traditionerna inom Knutsgillet äro alltjämt desamma. Där har ingen förändring skett.

-Blåste man ut julen?

-Inte här i sta'n.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 Söcken: L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Torg i Lund. /Marknader/

I äldre tid fanns en torggata, Torvegade, bredast bibehållen mellan Sk. Dagbladet och Sam Nilssons järnhandel. Torggatan gick upp till Kungsgatan förbi det nuvarande rådhuset. "Lilla Torg" kom först på 1700-talet och sedan fick vi det s.k. Oxtorget (=nuvarande Mårtenstorget). Det var ursprungligen en trädgård, som skänktes till staden Lund av L.O. Borg. När "Lilla torg" blev slopat, ville man ha torg där nu Linnéstatyn står. Där Linnés staty står låg emellertid Borgs föräldrar begravningsplats, och därför ville inte Borg att denna plats skulle upplåtas.

-Vilken var torgdag av veckans dagar?

-Det kan man nog säga att alla dagarna voro. Kött, mjöl, gryn och alla födoämnen såldes på torget, och där var inte plats åt marknadsfolket från landet utom på de riktigt stora torgdagarna. Torget räckte då från Drottengatans mynning upp till Jordbrukarbanken. De fick t.o.m. lov att hålla till på trottoarerna, bl.a. trädgårdsmästarna. Vagnarna från herrgårdarna innehöll ofta persikor och vindruvor. En våg var en sensation på den tidens torg. Först lade man upp mattor på stenläggningen, varpå varorna lades upp. Oxtorget kallades så, emedan de sålde oxar där. På nuvarande Mårtenstorget ungefär mitt emot Epa såldes på förmiddagen nötkreaturen. Korba drevos in tidigt på morgonen och ställdes upp i rader. Kl. 12 skulle den handeln vara slut. På eftermiddagen var det hästmarknad. Då uppträdde hästhandlarna, som gjorde sina inköp. Hästhandlarna voro oftast danskar och ansågos som storartade personligheter. Två, tre, fyra rader med hästar kunde vara uppställda. En viss rangskillnad förekom alltid, ty krakarna puttades undan till platser, där kommersen inte var så het. Drängarna fick stå i och springa med hästarna och köpmännen kände noga på djuren. Häst-

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Torg i Lund. forts. 2.

marknaden pågick bara i tre timmar. Efteråt uppträdde hästbytarna. De hade nog varit där hela da'n fast att de inte haft mycket att säga till om. Men nu var deras tid kommen. De blevo så småningom fulla och höll ett farligt liv på torget. När de inte längre vådra de några bytesaffärer, anställdes återståget. Därvid satt oftast en bak i vagnen och höll i alla hästar som de kommit över. Sortin var ett evenemang att beskåda. Hästbyteriet var något mycket vanligt. Förr i tiden spelade ju byteshandeln en helt annan roll än i våra dagar. Vi ha t.ex. Bytaregatan.

I nordöstra hörnet av Oxtorget höll dun- och fjäderhandlare till. Här såldes och köptes dun, och det kunde man se på långt håll, ty de såg hemska ut. Det finns ett fotografi som finns hos Lindgrens, där min far just är avbildad på torget. Det togs någon gång i slutet av 80-talet. Så småningom skedde emellertid en förskjutning i marknadslivet. Stortorget skulle vara "fint" torg och där skulle inte få vara någon handel eller kommers. Stortorget skulle ligga fritt, och därför skulle livsmedelhandeln flyttas till Mårtensstorget.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~SOCKEN~~ Socken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Lantbruk i Lund.

-Förekom lantbruk i Lund?

-Jag har hört ljudet av tröskning med slaga ungefär där Ljungdahls herrekipering nu ligger.

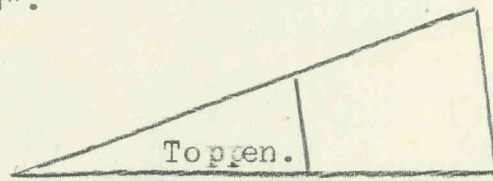
-När var det?

-På 80-talet. Till gårdarna hörde nummer på fäladen men ibland kunde de arrendera av närgränsande områden. Dessa fäladslotter hörde till fastigheterna. Linero är t.ex. byggd på fäladslotten nr 64. Det var en gång domprost Melins gård. De välsituerade här i sta'n hade lantställen. Gleerups lantställe var t.ex. Sunna. Sedan löste staden till sig fäladslotterna. Här bodde emellertid också inflyttade bönder, som sökte få tag i nummer, där de kunde driva jordbruk. Hjortgatan var kosträdet. Där drevs kreaturen ut på fäladen när denna var gemensam mark.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: _____
~~xxxxxx~~ Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

Hantverk i Lund. /Toppar och toppspel/

-Toppar tillverkades här i staden av svarvare Nilsson. Två kvarter nämligen Svarvaren och Toppen äro uppkallade efter honom. Kvartret hade formen av en triangel, och så hade man uppkallat det ena efter Svarvare Nilsson. Då föreslog jag att man skulle kalla spetsen för "Toppen".

Svarvaren stod själv på torget och sålde. Han är nu död för länge sedan och likaså hans son. Ålskinn, som behövdes för toppspel, såldes också på marknaderna. En liten gubbe, som stod på torget, hade fullt med ålskinn, uppspända på en stång eller ställning. Ålskinn var emellertid också "en allvarlig sak", ty de användes till att binda slaolet tillsammans med plejeln. Ålskinn var det starkaste som fanns. Men det användes som sagt också till toppspel.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 Söcken: L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Marknader i Lund.

-Den vanliga marknadsdagen i Lund var onsdagen. Min fader handlade med pinnstolar och stod på torget med dessa saker. De stora marknaderna inföllo en gång i månaden, den 3:e onsdagen i månaden eller om det nu var den förste, det är jag inte riktigt säker på. En marknad var särskilt "utsatt" d.v.s. stod i almanackan, och det var den s.k. "kronomarknaden". Kronomarknaden ansågs vara viktigare än övriga marknader, just genom att den var utsatt i almanackan. Göingar och folk som bodde ännu längre bort kom då till Lund. Göingarna hade noga reda på marknaderna, ty de körde från den ena marknaden till den andra. Marknaden strax före påsk var särskilt besökt. En annan som också besöktes mycket var den som inföll strax före Mickelsdag. Då skulle alla pigor och drängar in till staden. Man talde t.ex. om "Mickelsknekt", och det var en som var fri och hade pengar.

-Var hölls marknaderna i Lund?

-Låt mig göra en liten tillbakablick. Trehöjemarknad hölls vid de tre högarna vid Linero, där det för resten skall grävas av "Gamla Lund". Där hölls också det stora tinget. Marknaden hölls på en torsdag, och det var en stor tillställning å la Kivik. Där hölls det stora tinget för hela Skåne. En dag blev sedermera Kristi Himmelsfärdsdag. Men när den marknaden ägde rum fanns Lund sannolikt inte till. Varför Lund blev centrum vet vi inte. S:t Maria Minor är centrum i Lund och ligger på en svag ås i terrängen. Men marknaden blev flyttad in i staden - det var före domkyrkans tid.

Vi ha inte haft någon speciell julmarknad utan den kom på den 3:e onsdagen före jul. Det var en vanlig marknad, men julsaker förekom givetvis då i rikare mängd än eljest. Bl.a. såldes svarvade trädockor, vilka voro målade. Men se'n gjorde Nürnbergerkramet sin entré. I allmänhet var det saker som tillverkades hemma som såldes

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Socken:~~ L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Marknader i Lund. forts. 2.

samt bakverk i form av dockor, prydda med målning och socker. De voro emellertid inte av pepparkaksdeg. Det var vanligt mjöl och vatten. De smakade rakt ingenting -

ACC. N:R.

No 7436:30

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: T o r n a Adress:

~~xxxxx~~ L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON

Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Kristi Himmelsfärdsdag.

Se Marknader i Lund sid.1

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Socken:~~ L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

✓ Nyåret.

-Gav man varandra särskilda nyårsgåvor?

-Nej, aldrig.

-Förekom nyårsvaka?

-Ja.

-Ringdes det nya året in?

-Lurblåsare blåste in det nya året, och så hörde man efter när det ringdes i Klosterkyrkan. Man ringde nämligen inte i Domkyrkan utom år 1900, då ett nytt århundrade började. 1904 upphörde lurblåsningen/Se särskilt blad/

-Förekom nyårsotta?

-Det är möjligt, men den var säkert inte så talrikt besökt som julottan.

-Förekom det att man avlade nyårsvisiter?

-Steneberg, som byggde vår gård, hade sin födelsedag den 1 januari, och sedan blev det vanligt att man gick på visit. I ämbetsmannakretsar var det vanligt att man avlade visit nyårsdagen.

-Förekom någon särskild nyårsbal i Lund?

-Knutsbalen dominerade helt.

-Gick man aldrig årsgång?

-Nej.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

✓ Knutsklockan. efter Erlandssons egen upp-
teckning

När det nya året går in, ringer Sankt Knutsklockan. Enligt den inskrift som klockan bär, skänktes den år 1558 av borgmästaren Jacob Holst till "Lunde by til beste". Dess milda klang är sällsynt vacker. En man som rest mycket och hört många klockor ringa runt om i Europa, sade en gång, att endast i Rom hade han hört en klocka sådan som denna. Den 4 januari ringer den till Knutsbrödernas samling, när de på rådhuset skola dryfta gillet's angelägenheter, och på Knutsdagen den 13 januari ringer den till gillet's högtid, när nya medlemmar skola upptagas i det uråldriga förbundet och prydas med duvan och det ljusblå bandet.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: _____
~~Socken~~ L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Källor och källdrickning.

-Drack man ur några källor i Lund?

-Jag har talat om S:t Hans källan. Och så hade man brunnsdrickning på Helgonabacken på 1830 och 1840-talet. I Lilla Råby fanns en hälsobrunn, en järnkälla. Där drack dom brunn samt hade assembléer, och Lunds Studentsångare gav soireer. Men sedan uppgick det i Parkbolagets trädgård.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken x L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Nyåret/1905/ DEN SISTA LURBLÅSNINGEN.

efter Erlandssons egen uppteckning

Klockan närmar sig 12. Det är bistert i luften och snön täcker marken sparsamt. Över Domkyrkan välver sig en himmel utan stjärnor. Tornen resa sig mot himlen, och deras konturer förlora sig i mörkret därovan. Från alla håll kommer det folk. Man samlar sig i grupper och spejar mot höjden, där ett matt ljussken syns från södra tornets galleri. Det är ett vemodigt ögonblick för vänner av gamla Lund. Vad är det som man väntar på? Jo, det är den sista lurblåsningen, upphörandet av en 700-årig tempeltjänst. Klockan är strax tolv. Från öster hör man fyra svaga stötar i luren. Väktaren går till söder och härifrån förnimmes ljudet betydligt starkare. Från väster kommer ljudet med full kraft. En och annan av tonerna slår över i ett gällt tjut, men allt åhöres dock med djup andakt. Sedan går väktaren mot norr, där slutligen den sextonde tonen förklingar ren, klar och kall.

Vi göra ett besök där uppe i södra tornet. Genom en brant och trång spiraltrappa kommer vi upp till övre galleriet och in i ett stort rum med tvenne fönster åt varje väderstreck. Ett skåp, en klocka, ett bord och några stolar utgör möbleringen. Om dagen tjänstgör blott en väktare, och honom åligger det att på order från polisstationen/per telefon/uthänga den röda fanan åt det håll eldsvåda utbrutit ävensom att efter dalaklockans slag markera tiden om dagen genom slag å en liten klocka, som hänger i spiran. Lurarna, som brukas om natten att markera kvartstimnarna,

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Socken~~ L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyåret /1905/ DEN SISTA LURBLÅSNINGEN. 2 forts.

äro av koppar och av en meters längd. De läggas på järnstativ, då det skall blåsas. Om vintern blåses mellan 9 och 5 d.v.s. 320 gånger och om sommaren mellan 9 och 4, d.v.s. 288 gånger. Vi få gärna prova en av lurarna, ty den som inte är van att hantera en dylik lur, får inte ett ljud ur den. Väktaren sysslar om dagen med skomakeri eller annat handarbete. Om natten äro de alltid två, varvid de skiftesvis vakar. Mot den isande kylan skyddas väktaren av en fårskinspäls, mössa, stora vantar och träskostövlar. Den andre väktaren sover vissa timmar uppe i själva den fyrsidiga spiran. Bostaden utgöres av en trälåda av 2 kubikmeters rymd. Lådan kan helt tillslutas medelst en lucka på ena sidan. Så skiftas man att sova och vaka. Men allt detta var före 1905, då lurblåsningen avskaffades. Lurblåsningens tid var därmed definitivt förbi. Nu ringe i stället Sankt Knuts klocka, när det nya året går in. /Se därom å annat blad/.

ACC. N:R

M 7436:36

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: T o r n a

Adress:

Söcken: L u n d s S t a d .

Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON

Uppteckningsår: 1941

Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVNordiska festen. 1905

efter Erlandsson egen uppteckning

Under mars månad infaller firandet av den Nordiska festen. Enligt ritualen skall det vara på en fredag. Då fladdra Skandinavians flaggor och nationernas representanter samlas. På bauta-stenarna stå de stora namnen. Tal efter tal hålles, och hornen tömmas på fornnordiskt vis för minnet och för löftet. Se'n börjar våren och märken blir fast på Lundagård.

ACC. N:R

7436:37

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: T o r n a

Adress:

Söcken: L u n d s S t a d

Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON

Uppteckningsår: 1941

Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVFörsta Maj.1905

Den första maj är boken utslagen och de persiska lijeträdens knoppar svälla. Rektorsuppvaktningen äger rum efter beprövade regler. Strax efter det "Sjung om studentens lyckliga dag" förklingat, hörs dova trummors ljud och de röda fanornas tåg sätter sig i rörelse. Marseljäsens elektriserande toner flyga över massorna, och i talarstolen står A.C.Meyer från Köpenhamn.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcker: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Toddydagen. 1905

Tidigt på dagen börja småpågarna att samlas utanför det stora huset. De kunna visserligen inte läsa tidningen, men deras instinkt säger dem, att i dag skall räven springa och den "Svarta Örnens" följe draga genom stadens gator. Skaram växer. Ett tusenstämmigt vrål hälsar räven och hans följeslagare, några raska medicinare. Den "svarta örnen" höjer sin hand till signal och svingar sin stridsyx. Tjutet blir öronbedövande.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: x L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Karnevalen.

Studentkarnevalerna ägde rum i mitten av maj månad. Dess brokiga festtåg illustrerar alltid någon stor idé, Andrés polarfärd eller De olympiska förspelen. När det är karneval, fördubblas stadens folkmängd på några timmar. Underliga ljud höras i sorlet, och de mest oväntade situationer uppstå. Sjöminister Jakob Larsson i skepnad av en liten matrosklädd yngling har övergivit sin i fontänbassängen sänkta F-båt. Han styr rakt mot mig, och med lindrigt rörd stämma säger han ett högtidligt "Satyat nasti pharo dharma". Jag studar men för att i gengäld förbrylla honom giver jag honom en orden med inskriptionen "Det gives ingen religion högre än Sanningen". Han yttrar ej ett ord mera, men hans drag upplyses med ett saligt drag, varefter han försvinner bland mängden.
/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
x Socken: x L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Lund under sommaren.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Under juni månad börjar flykten från staden. Tusentals människor draga då ut till landet. De få emellertid inte uppleva den skönhet som vilar över Lund under sommaren. Syrenernas blomning vid Bondpinan ha de väl skådat men sommarkvällens doft av lindens blommor när fullmånen höjer sig i öster över Tegnérplatsen är för dem okänd. Frid vilar över vårt andliga centrum. Luften fylles av tonerna från en pianokonsert, given för öppna fönster. Här och där på någon av de övergivna studentkulorna har det dock kommit en ny gäst. Det kan vara en gammal lundensare, som av ödet förvisats till Umeå eller Vimmerby för att förtjäna sitt bröd som adjunkt vid någon skola, och nu när ferierna äro inne, återvänder han för några veckor att här drömma om sin ungdomstid. Turister, skolor och föreningar gästa ofta staden. De ströva omkring med eller utan ledning, beundra våra platser och muséer och hamna slutligen på Kulturen. Främlingen drages också gärna till Domkyrkans svala valv. "Korstolarna 1300" hör man förevisare lakoniskt säga om dessa träskärarkonstens klenoder. Från denna ordknapphet föres tanken osökt över till en beskrivning som professor Martin Weibull en sommarsöndag gav för några hundratal Sönderjyder nere i kryptan. Han stod i dunklet vid biskop Hermans gravsten, och hans underliga skandinaviska språk vibrerade för de rika minnesbilder hans själ skådade. Det var en upplevelse att under sådana ledning genomvandra århundradenas historia.

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: .
~~Socken~~ L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lund under sommaren. forts. 2

Flykten från staden berodde förr till en stor del därpå att Lund av de flesta ansågs för en håla och att staden ansågs vara ohälsosam. För den som har ett fint väderkorn är det emellertid märkbart, att västanvinden förser oss med sublimerad sjöluft, som därtill i sig på vägen hit upptagit doften av ängarnas nyslagna hö. Vi försaka gärna Malmö kanalers odör och kustens rutt-na tång.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 xSockenx L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Diskussionsaftnarna.

Livet i Lund erbjuder förr upplevelser av mångskiftande art. En form - möjligen en motsvarighet till varmare länders tjuvfäktingar- var diskussionsaftnarna. Under 1880 och 90-talet voro de mera gouterade än nu. De ha fått giva plats åt den bekväma studentaftonsformen med kåserande föredrag och servering. Vid en sådan diskussionsafton var stora salen alltid packad med folk och luften fylld med brännbara ämnen. En yngling inledde ofta kampen och talade t.ex. mot religionsundervisningen. Sedan han slutat sitt anförande klev han ned under massans jubel. Talet hade dock tagit på krafterna. Han besteg talarstolen än en gång och tände vattenglasen utan att yttra något mera. Sådana bedrifter mottogs alltid med glädje. Nu följde emellertid programmet's huvudpunkt. En äldre känd professor/Wicksell/ parerar anfallen med ett skalkaktigt leende, och slutligen utdelar toreadoren Lidforss den avgörande stöten. En annan gång var det sockerfrågan som fångat intresset. Kring det stora bordet sutto mata-dorerna och producenterna. Här och där vid småbord hade oppositionen gaddad sig samman. Atmosfären var starkt nikotinhaltig. Talare efter talare framträdde och framlade sina synpunkter för och emot. Till synes övertygande siffror anföres, men så plötsligt klev en dvärg upp på en stol. Han höjde sin hand och svängde ironiens gissel och "miljonärerna" /Westrup, Söderberg/ blekna, när folkets representant i några få klart formulerade satser river sönder penningmännens spindelväv. Dvärgen växte till en hjälte och ett öronbedövande bifall var en tydlig hyllning åt segraren. /efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Lund om hösten. /Festen den 4 oktober.

De som legat på landet under sommaren återvända till staden vid september månads ingång. De otaliga pensionaten och kaféerna leva upp igen och "boulevarderna" trampas åter. Aftonbladet utskriker energiskt av proletärbarn, som icke veta vad de göra. Bülow har sin obligatoriska svamputställning. Den 4 oktober samlas åter hela Lund till en högtid. Tjärblössens skimmer belyser Föreningens stolta fasad och rökmolnen stiga mot stoden. Nu komma studenter med fanor och standar ut ur portalen. Studentkåren fylkar sig, och tåget drar fram genom människomassan. "Dåne liksom åskan bröder", ljuder sången. Sedan samling skett vid trappan, avhöres med andakt "Sitter i högen". Man beundrar tenorernas insats vid "Åsarnas händer hänga i hans". Det förefaller som om de forntida vår- och höstfester, vilka väl en gång firats i Lund i våra dagar hade en återklang i Nordiska festen och Tegnersfesten. Frithiofsskaldens bild framskyntar liksom en gud i rökoffret. Numera är talet från trappan ej av den vikt och betydelse som förr, men leveropen skalla alltid lika kraftigt. Som avslutning höres "Heimskringlas panna" med dess vemodigt sköna "farväl", och den yttre delen av des stämningsfulla hyllningen är förbi.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söckenx L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Den 30 november.

Terminen skred framåt, och novemberdimman vilade snart över staden. Den 30 november firades Karl XII:s minne med fackeltåg. Under många år såg det ut som om ingen ville kläda ut sig i den obligatoriska skjortan. Äventyret stod ej så högt i kurs som förr, och de 500 dagarnas knektliv utgjorde just inte någon uppmuntran till extra parader. Ur målerisk synpunkt var facklornas röda, flammande sken särdeles stämningsfullt.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Populärvetenskapliga föreläsningar.

Populärvetenskapliga föreläsningar höllos i Folkte Hus, festal. Det var vanligt att en novis debuterade i Lund, varefter han ingick som medarbetare i den stora kår av folkupplysare, som om söndagarna skulle flyga ut i alla riktningar från Lund. Somliga föreläsare, vars fäder voro präster, hade ärvt en högstämd predikoton, vilken kunde göra sig mycket bra i en naturvetenskaplig aftonsång. Hans Wallengren. I Lund borde föreläsarna alltid kunna sina saker, ty publiken var själv mäktig lärd och kritisk. Den förnämste av alla föreläsare, prof. Thyren, lär dock under många år inte höra sig i Lund, vad nu orsaken kunde vara.

-Han är så himla dyr, sade Holmgren.

Däremot ilade han gärna med extra tåg genom det mörka Småland eller också lade han Hököpinge för sina fötter. Någon gång gavs det musikhistoriska föredrag av en mongolisk dam, som på en vårdslös men förtjusande rotväliska skildrade musikernas äktenskapliga konflikter. De tonskapelser, som trots allt härunder alstrats, lät hon yngre förmågor illustrera. Så en liten hjärtesuck och en teatralisk gest:

-Ack, tiden är så kort. Nästa gång mera.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
xxxxx. L u n d s S t a d . Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Söcken:
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Julkantat.

Vandraren såg en kväll Domkyrkans fönster lysa och han fann också bronsportarna öppna. Man följde med och inträdde i en Kyrka, som man aldrig förr tyckt sig skåda. Den nya belysningen lät valvens guld framträda ur dunklet på ett alldeles särskilt sätt. Högt över altaret i mittkvadratens valv svävade ett strålande julkors och från dess höjd belystes pelare och listverk på ett sätt som avvann dem nya skönhet. Denna afton uppfördes "Betlehems stjärna", julkantat av Dr Preben Nodermann.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: L u n d s S t a d Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Lucasgillet.

Bland de föreningar, sällskap och gillen som finnas i Lund intager Lucasgillet en framträdande plats. Genom sina publikationer av "Finn" har sällskapet spritt glans över Saxos stad. En årligen återkommande högtidsstund var också den s.k. "Lucas-konserten" i Domkyrkan, som ägde rum en vecka före jul.

/efter Erlandssons egen uppteckning/

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
Söcken: ~~xxxxxx~~ L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår 1941 Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Socialismen i Lund.

I Folkets Hus' stora sal hölls också politiska möten. Socialismens hövding höll här några av sina erkänt formfulländade tal, vari svenska språket flöt, med blänkande vågor. Här har också när ordet förklarats fritt den gamle muraren gjort sitt inlägg med darrande, barnafrom röst:
-Nej, icke så mycket ord... Allmän beväpning. Det är radikalmedlet. Makt mot makt.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: T o r n a

Adress:

Söcken: L u n d s S t a d .

Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON

Uppteckningsår: 1941

Född år i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLucia.

Nationerna uppifrån landet införde naturligtvis sina fester. Så t.ex. västgötarna och värmlänningarna, som höll styvy på Lucia-festen den 13 december. Det talades så vackert om jungfru Lucia med sin krona av tända ljus - en symbol av ljusets seger över vintermörkret. Vi infödingar hade aldrig sett henne, men vi stördes i vår goda sömn av ett infernaliskt nattligt oljud på bastrummor och automobilhorn. En hög av brända facklor visade var taget ändat. Det påstods att man vid festmåltiden endast åt fläsk och lussekatter. Starka drycker saknades dock ej. Framemot dagen såg man bröderna försiktigt arm i arm vandra hemåt för att sova fast solen sken. Där kom t.ex. en f.d. professor, vars valspråk var "Immer Vorwärts doch mit umsicht". Något mystisk synes saken, och frågan är, om vi inte här ha en uråldrig fest till nattliga makters ära.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress: _____
 Socken: L u n d s S t a d Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

Bokauktioner i Lund.
 /efter Erlandssons egen uppteckning/

Lärdomsstaden Lund har på sina hyllor säkert millioner band böcker. De nya kom i ansefulla upplagor från Berlings och Håkan Olssons, som tillverkade dem efter svårlästa manuskript, och Lindstedts och Gleerups rekvirerade vad som behövdes av kontinentens överflöd. I denna böckernas värld gör sig en viss cirkulation gällande. Ej så få vandrade förr till Sjöblom den äldre, som inom parentes sagt var specialist på sentimentala visor. Han övertog för en billig penning böcker som inte behövdes mera samt lade dem i hög i sina ofantliga magasin. Sålde gjorde han ogärna. Den som var bibliofil kunde emellertid med åren lätt skaffa sig en ståtlig boksamling genom att besöka universitetets bokauktioner. Jag skall försöka skildra en sådan under den gamla goda tiden. Genander, som förde klubban, tog sig en gyllig pris och så började det. Visserligen kunde han inte tävla med kollegan Malmquist i röstens bärkraft, men han var inte illa. Framme vid bordet sutto storkunderna och bakom hyllorna några särskilt gynnade.
 -Nr 576 Nå bu'? Nå-got bud? Intet bud? 10 öre. Gustav II Adolfs liv. 10 öre. Ett två - tre.

Auktionen fortgår raskt med avbrott för snusning.

-Så säljer vi 666, "Kortfattad lärobok i algebra".

Envis tystnad.

-Intet bud? Så tar vi den då tesammen må 667/En titt i katalogen/

"Den siste mohikanen" av Fennimore Cooper.

Nu blir det liv framme vid bordet och buden komma från alla håll.

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress:
 Socken: L u n d s S t a d . Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Bokauktioner i Lund .forts. 2

-1.10...

-1.15...

"Nä, vasego, inga femöringar på ditt stället, säger Genander. En yngling i indianåldern blir till slut den lycklige ägaren och får algebran på köpet.

Ett felaktigt nummer kommer upp, och detta märker föreståndaren.

-Då har du klöddrat ihop ett för maj, morrar Genander.

-O vante så hialös, du kommer nok. Vi e väl betrodda på å gi pengarte baga, lugnar han en orolig köpare, som väntar på att i krona skall växlas.

Med värdighet sätter Genander "glasynen" på sig.

-Sådder ser den ut. Den e så liden så I kan knappt se den, säger han om en miniatyruoplaga.

Det utbjödes en tysk tidskrift, "Der Artist. Centralorgan der Cirkus Varietebühnen und reisenden Theater" i 17 väldiga volymer.

-Något bud?

Tystnad.

-10 öre.

Alla se med blickar fulla av medlidande på den oförskräckte yngling som bjöder. Verket går till 1.50

-Vasego, de e bra bränne, för de e dyrt nu. De gåran å ta ed sen.

Publiken skiftar utseende allt efter samlingarnas art. Är det en professors skatter som går under klubban, kommer det folk som

forts.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress:
~~Socken~~ L u n d s s t a d Berättat av KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år i Lund

Bokauktioner i Lund. forts. 3.

vet vad dom vill, och det kunde bli spännande nog. Bakom hyllorna satt själve överbibliotekarien. Som en falk i luften, som en panter på lur vaktade han sina nummer och när han bjöd var Genader kvick med klubban. Auktionsförrättningarna voro för Genader dock endast en bisyssla. Under vardagarna vaktade han likt en drake historiska museets skatter. I dess katakomber regerade han.

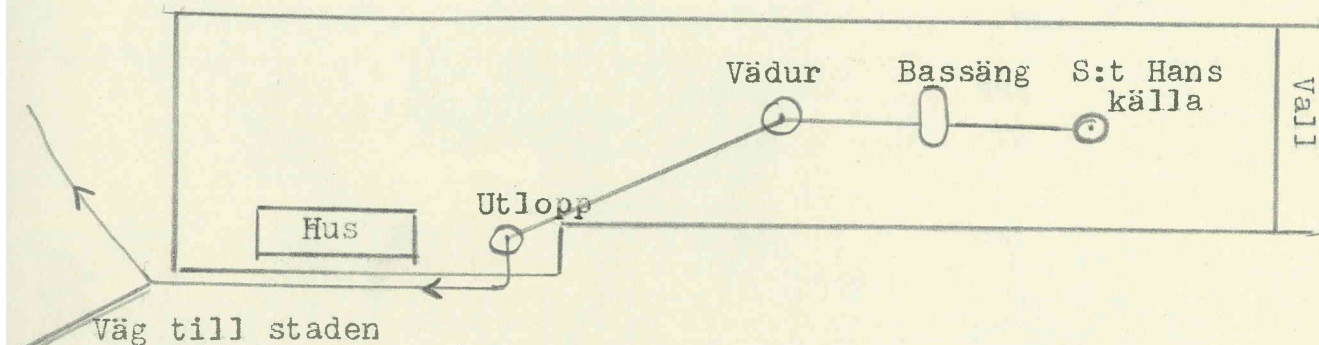
Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: T o r n a Adress: _____
 Socken: L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

S:t Hans källa.

Låt oss gå ut på Lunds "norra fälad" för att spana efter den förgätna S:t Hans källa. I sina minnesbilder/Lunds Dagblad/ omnämner professor M.K.Löwegren densamma. Hans föräldrar brukade ofta tala om en gammal folksed, som varit rådande i långliga tider i Lund och som ännu i deras barndom iakttogs. Midsommarafton skedde nämligen en allmän folkvandring till den på norra fäladen belägna s.k. S:t Hans Källa. Eldar upptändes, dans och lekar övades. Detta midsommarbruk upphörde när allmänningen blev delad i nummerjordar. På det nummer som numera upptages av skjutbanan finns än i dag en källa. Vaktmästaren, som bott på platsen i över 20 år, har av äldre folk hört, att källan skulle vara S:t Hans hälsokälla. Här brukade folk från stad och land församlas vid midsommartid. När skjutbanan anlades, sänktes terrängen. Brunnskaret bestod av grovt ektimmer, och när källan rensades, fann man i densamma kopparmynt. Den blev nu kringmurad. Något längre i väster gjordes en samlingsbassäng, varifrån vattnet leddes till en brunn med "vädur", som tryckte upp vattnet till boningshusets vind. Vattnet har en mild och behaglig smak samt håller en temperatur av plus 9 grader, värför dess utflöde inte tillfryser om vintern. Källan ger upphov till den lilla bäck, som mot norr flyter genom Vallkärratorn och sedan genom Vallkärra och Fjellie för att slutligen förena sig med Höjeån vid Habo i Lomma. Då tradition och fynd säger oss att det är S:t Hans källa, borde/enl. Erlandsson/allt göras för att ge den en värdig ram. När skjutbanan blir obehäglich, kunde dalsänkan planteras med hasselträd och annat vackert grönt såsom idegran och ek samt ingå såsom en central del i den planerade stora parken här ute.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: T o r n a Adress: _____
~~Staden~~ L u n d s S t a d Berättat av: KONSERVATOR HANS ERLANDSSON
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i Lund

Skiss över S:t Hans källa.

SÖDER.